

ПРИНЦИПИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ШКОЛИ Н. Б. ЧМУТІНОЇ

Визначаючи принципи, за якими працювала Чмутіна як педагог, потрібно, перш за все, зауважити, що їхньою основою була співпраця зі студентами, втілення їхніх робіт у спільних проектах, щонайбільш можливе використання творчого потенціалу кожного учня. Водночас вона була дуже вимогливим та принциповим педагогом, що давало можливість провадити справді результативну педагогічну роботу, навчаючи студентів повсякчас активної науково-творчої діяльності.

Однією з важливих рис, притаманних тому, хто працює у царині мистецтва, є розуміння й використання у творчості усього різноманіття культурних моделей однієї й тієї ж дійсності, і в цих моделях важливим є не їхня подібність і тотожність, а своєрідність, що фіксує авторське бачення світу. Чмутіна, навчаючи студентів своєї майстерні послуговуватися таким різноманіттям, утім, також поклала за принцип обумовлення діяльності не суб'єктивною сваволею художника, а, насамперед, об'єктивною невичерпністю самого культурного тла, багатством його взаємозв'язків із суспільними, політичними, історичними реаліями.

Звісно, втілюючи у своїх та спільних зі студентами спорудах яскраві індивідуальні риси, але використовуючи також і на той час типові художні моделі, Чмутіна зосереджувала учнів на важливому завданні — художньому узагальненні дійсності, у якому виражалася би також своєрідність кожної окремої будівлі та втілювалися б наукові напрацювання, що були на часі. У роботах представників школи Чмутіної головним рушійним принципом є пізнавальний, продуктивний та мистецький підходи до проектувальної, творчої й наукової діяльності, що свідчать про наявність сформованого стилю творчого мислення як такого.

З позиції методики навчання варта уваги характеристика мислення, дана Дж. Джонсоном: ««проектувальник як система, що самоорганізується». Проектна діяльність при цьому підходить підрозділяється на два рівні — пошук рішення і контроль (управління стратегією)» [1, с. 69]. Як зазначав в урочистій промові у зв'язку зі своїм 85-річчям американський архітектор Ричард Бакмінстер Фуллер, архітектор займається діяльністю зі «співорганізації усього з усім». Це властиво

як архітектурній діяльності, так і творчості у інших видах мистецтва, в яких працювали представники школи Чмутіної.

До цього потрібно додати здатність Чмутіної виявляти та створювати напрями перспективного руху в архітектурному мистецтві, скеровуючи в них своїх учнів, та генерувати нові методи для розвитку творчої й професійної діяльності. Така спрямованість Чмутіної має за основу загальний принцип поєднання ширококультурних і світоглядних знань і установок, які вона передавала студентам, і котрі так чи інакше зачіпають методологічний арсенал відданого своїй справі архітектора.

Н. З. Дудник пише: «У сучасних умовах розвитку українського суспільства необхідним є вивчення, критична оцінка і творче використання духовних надбань минулого для розуміння новітніх феноменів і процесів у соціокультурній сфері» [2, с. 4]. Перш за все, з культурологічної точки зору, це спонукає нас до пошуків можливостей розуміння українського історико-педагогічного процесу, усвідомлення сутності його внеску в розвиток теорії та практики світової педагогічної діяльності. На сьогодні ми, отримавши значний спадок у цій галузі від доби СРСР, повинні виокремлювати із нього те, що є ключовим і необхідним для подальшого розвитку, у чому допомагають дослідження знакових особистостей у культурно-освітній діяльності того часу. Чмутіна досягла дійсно значних результатів у поєднанні принципів використання духовних надбань історичного й архітектурного минулого та сучасних архітектурних технологій. Про це може свідчити, до прикладу, втілення разом зі студентами експериментального готелю «Тарасова гора» у Каневі.

Згадані принципи складають загальні норми педагогічної діяльності при навчанні студентів творчим методам архітектора. Творчість учнів Чмутіної забезпечена широким діапазоном знань і навичок. Її студенти, натепер професіонали, добре орієнтуються у сучасному культурному просторі й активно керуються адекватними сьогоденню цінностями і завданнями, у свою чергу формуючи нові творчі й професійні методи, актуальні для перспектив розвитку мистецтва в цілому.

Також акцентуємо на повазі до історико-культурної спадщини, котру Чмутіна ставила у один ряд із іншими найголовнішими принципами митця. Нові завдання, окреслені новітнім часом й частково вирішені учнями Чмутіної, не суперечать традиційним, історично складеним, а доповнюють і розвивають їх. Чмутіній вдалося досягнути дійсно великої міри відповідальності її школи перед минувщиною та прийдешнім.

Ю. А. Щербяк, описуючи роль освіти в сучасних умовах швидкого зростання активності процесів глобалізації і розвитку новітніх технологій, зазначає, що «українська держава увійшла в третє тисячоліття, взявши на озброєння нову гуманістичну парадигму освіти, спрямовану на розкриття творчого потенціалу особистості, її самореалізацію» [3, с. 2]. Така сучасна освітня парадигма несе, перш за все, культуротворче значення, оскільки у її основу покладено не тільки кваліфіковане забезпечення високого рівню професійних знань, а й сприяння духовному утвердженню людини в сучасному світі.

1. *Джонс Дж. К.* Инженерное и художественное конструирование [Текст] / Дж. К. Джонс. — М. : Мир, 1976. — 377 с.

2. *Дудник Н. З.* Просвітницька діяльність та педагогічна спадщина Антона Лотоцького (1881–1949 рр.) : Дис. ... канд. пед. наук / Дрогоб. нац. пед. ун-т ім. І. Франка [Текст] / Н. З. Дудник. — Дрогобич, 2008. — 268 с. : іл.

3. *Щербяк Ю. А.* Освітня доктрина Української Греко-Католицької Церкви та її впровадження в Україні (середина XIX–XX століття) : Автореф. дис. ... д-ра пед. наук / Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди [Текст] / Ю. А. Щербяк. — Х., 2009. — 38 с.